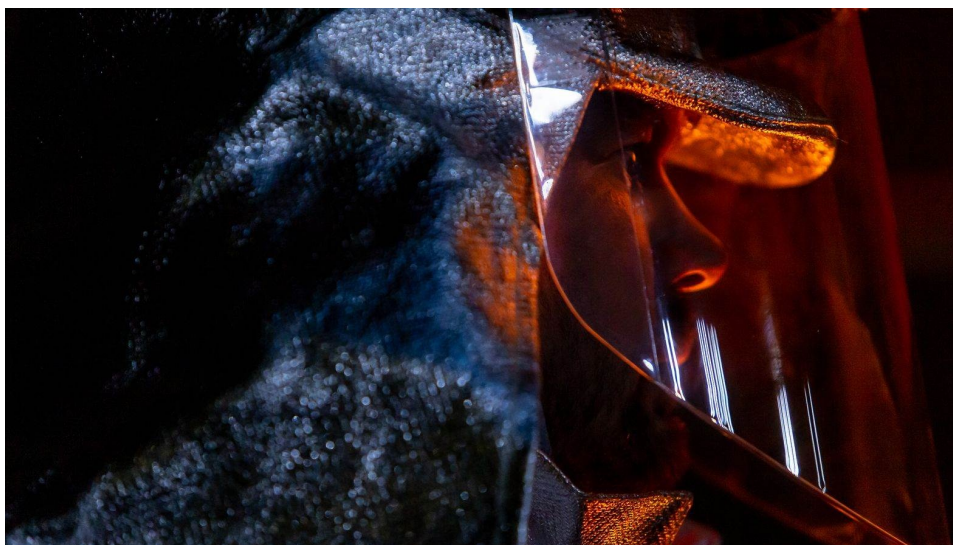

«В Україні є металурги, що продовжують працювати за будь-яких обставин. Вони діють як солдати на службі» — як Група Метінвест стала до оборони країни, в матеріалі DN.se

Журналісти найбільшої шведської щоденної газети Dagens Nyheter побували на «Запоріжсталі» та Ігулецькому ГЗК, щоб з'ясувати, як підприємствам вдається виробляти продукцію поблизу фронту, як виробничники пристосувалися до відключень електроенергії та браку запчастин і що роблять для перемоги України. Пропонуємо до вашої уваги адаптовану версію матеріалу.

Металургія та важка промисловість є основою економіки України, особливо в умовах війни. Але зараз не вистачає працівників — вони потрібні на фронті. Металургійний комбінат у Запоріжжі втратив 20% працівників, проте продовжує виплавляти сталь в умовах бойових дій.

Доменні печі металургійного комбінату «Запоріжсталь» зупинилися двічі за всю історію: під час Другої світової війни, коли німці окупували Запоріжжя, й у 2022 році, коли російські війська стояли за кілька кілометрів від міста.

Бекграунд. Металургійна промисловість пов'язана з гірничо-збагачувальними комбінатами

В Україні значна частина важкої промисловості зосередилася в східній та південно-східній частинах країни. Це пов'язано з тим, що вона утворилася навколо шахт, зокрема вугільних на Донбасі, що забезпечували промисловість енергією за часів Радянського Союзу. Залізорудні кар'єри за межами Кривого Рогу також відіграли важливу роль у розташуванні металургійного комбінату, оскільки вони забезпечують його сировиною.

Нині «Запоріжсталь» є найбільшим металургійним комбінатом в Україні, тоді як ММК імені Ілліча та «Азовсталь», одні з найбільших довоєнних металургійних комбінатів, розташовані в окупованому Маріуполі.

Найбільшою металургійною групою в Україні є Метінвест, якою володіє Рінат Ахметов. До групи Метінвест належать «Запоріжсталь», «Азовсталь», кілька залізрудних кар'єрів за межами Кривого Рогу та Авдіївський коксохімічний завод. Метінвест посідає 42 місце серед 50 найбільших металургійних компаній світу.

Рінат Ахметов, який народився в Донецьку, підтримує Україну від початку війни, що розпочалася з анексії Криму росією у 2014 році. Метінвест забезпечує своїх працівників, які перебувають на фронті, засобами індивідуального захисту, а також фінансує численні потреби армії.

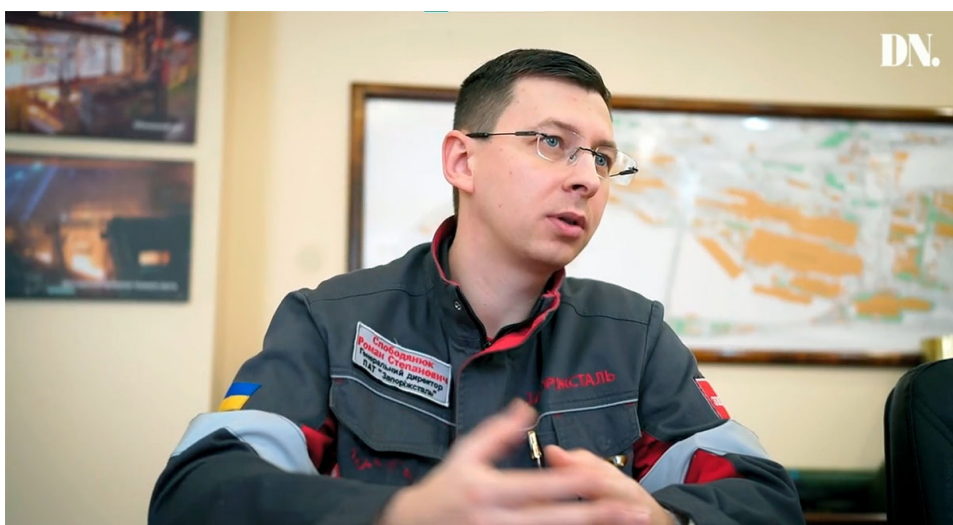
До початку широкомасштабної російської атаки 24 лютого 2022 року річний обсяг виробництва становив 4,5 млн тонн чавуну та 3,9 млн тонн сталі. У 2023 році підприємство виробило 2,7 млн тонн чавуну та 2 млн тонн сталі.

«Я пишаюся своєю роботою. На цьому комбінаті ми працюємо задля України».

Дмитро Білов натягує захисний щиток на лоба. Його обличчя темне від сажі й поту. Чавун плавиться за температури 1 538 градусів. Біля доменних печей «Запоріжсталі» зараз досить затишно, як у сауні, попри те що виробничий цех, де працює доменна піч, має кілька відкритих стін, а надворі — 5 градусів нижче нуля.

Годинами раніше декілька російських ракет поціпили в Запоріжжя. Роботу на металургійному комбінаті призупинили. Але це не стосувалося доменних печей.

«Призупинити роботу доменної печі неможливо. Знадобиться місяць, щоб відновити її», — розповідає Роман Слободянюк, генеральний директор «Запоріжсталі».

Тому в Україні є металурги, які не залишають своїх робочих місць за будь-яких обставин. Вони діють як солдати на службі.

До війни Україна входила до п'ятірки найбільших виробників сталі в Європі. Зараз обсяги виробництва зменшилися. «Запоріжсталь», один із найбільших металургійних комбінатів країни, заснований у 1933 році, скоротив виробництво вдвічі.

«Коли почалася війна, нам довелося повністю зупинити роботу металургійного комбінату. Вперше з часів Другої світової війни, коли нас окупували фашисти! Ми були змушені, тому що російські війська стояли лише за декілька кілометрів від Запоріжжя», — говорить Роман Слободянюк.

За місяць ситуація на фронті стабілізувалася. Виробництво сталі відновилося спочатку на двох доменних печах із чотирьох. А зараз працюють три. Потужності повільно, але впевнено зростають, що є життєво необхідним для України, яка розраховує на свою важку промисловість. Зараз вона є основою української економіки, що бореться за існування в умовах війни.

Частина сталі використовують на внутрішні військові потреби, зокрема на виробництво бронезилетів та мінних тралів. Проте близько половини продукції експортується, що майже так само важливо — від початку війни Україна втратила 30% ВВП. Отже, близько половини продукції «Запоріжсталі» продають за кордон. Більшу частину транспортують нещодавно відкритим морським коридором.

Виробничі ризики високі. Лінія фронту пролягає неподалік Запоріжжя.

«Російські війська настільки близько, що їх можна побачити з бінокля, виїхавши за місто. Нас обстрілюють уже два роки. Як наслідок, люди виїжджають із міста, й нам не вистачає робочих рук», — відзначає Роман Слободянюк, генеральний директор «Запоріжсталі».

До війни на «Запоріжсталі» працювало близько 10 000 людей. Зараз залишилося лише 8 000. Близько 1 100 працівників воюють на фронті, понад 500 співробітників переїхали.

Знайти кваліфікованих працівників у нинішній ситуації практично неможливо. Натомість «Запоріжсталь» навчає нових людей, але це потребує часу.

«Металургія — вимоглива галузь, треба розуміти, що ти робиш. Деякі професії потребують пів року навчання, деякі — п'ять років. І ми втратили значну частину резерву знань. Ми намагаємося її компенсувати, але це важко», — каже пан Слободянюк.

Людина, відповідальна за доменні печі, як Дмитро Блінов, з яким ми познайомилися на комбінаті, має опанувати професію протягом п'яти років. А щоб навчитися виконувати найпростіші операції, знадобиться пів року.

«Це складна професія, не кожен може тут працювати. І вона важка, особливо влітку, бо в цеху дуже спекотно», — розповідає Дмитро Блінов.

З величезної доменної печі за його спиною дощ іскриво освітлює темний заводський цех. Рідкий чавун, що має високий вміст вуглекислого газу, витікає з доменних печей.

Чимало колег Дмитра Блінова та його співробітника Кирила Юкалова воюють на фронті. Витривалі працівники промисловості, що звикли до дисципліни та важких умов праці, — жадані бійці. Водночас без працівників промисловість занепадає. У підсумку — 10% працівників «Запоріжсталі» зараз на фронті.

І Юкалов, і його колега Дмитро впевнені, що служити своїй країні, підтримуючи роботу доменної печі.

«Країні потрібна сталь», — каже Кирило.

«І податкові надходження», — додає Дмитро.

Багатьох бійців із гірничодобувної промисловості також мобілізували на фронт. За трохи більше ніж 20 кілометрів від Запоріжжя, за межами рідного міста президента Зеленського — Кривого Рогу — розташовано одне з найбільших в Європі родовищ залізної руди. Саме звідси «Запоріжсталь» отримує сировину — збагачену залізну руду.

Від початку війни обсяги видобутку значно зменшилися. Проте видобуток руди триває безперервно попри регулярні обстріли Кривого Рогу.

«820 наших працівників перебувають на фронті. 26 із них загинули, близько 20 — потрапили в полон та 20 — зникли безвісти», — розповідає Михайло Цуркан. Він працює директором із персоналу на гірничодобувному підприємстві «Інгулецький гірничо-збагачувальний комбінат» (Інгулецький ГЗК).

До 24 лютого 2022 року на підприємстві працювало 4 500 співробітників. Зараз залишилися 2 400.

«Нам бракує працівників, дуже багато людей на війні. Часто одній людині доводиться виконувати роботу за двох. У нас набагато більше роботи під час кожної зміни, тому що нас дуже мало», — розповідає Ігор Толкачов. Він працює контролером на збагачувальній фабриці, що розташована поруч із кар'єром.

Саме тут залізну руду збагачують, подрібнюючи в величезних млинах на часточки діаметром менше за міліметр. Їх відокремлюють, вдруге спрямовують до млина й знову відокремлюють, аби видалити шлак. Після того як процедура повторюється втретє, концентрат фільтрують та доправляють поїздом до доменних печей у Запоріжжі. Там його переплавляють на чавун, який можна продавати або переробляти на сталь.

Коли великі млини працюють, на підприємстві дуже гучно. Я беру інтерв'ю в Ігоря та його колеги Андрія Сундєєва в офісі з поганою звукоізоляцією поруч із комбінатом.

«Або ти йдеш на війну, або залишаєшся на своєму посту. Так сталося, що ми опинилися майже посеред зони бойових дій, тому було нелегко», — каже головний інженер Андрій Сундєєв.

У Кривому Розі стало набагато спокійніше після того, як українській армії вдалося витіснити російські війська на інший берег Дніпра. Але ситуація далека від норми.

«Ми маємо проблеми з логістикою. Раніше ми експортували всю продукцію Чорним морем, але росіяни заблокували цей маршрут. Наразі відкрили новий маршрут у західній частині Чорного моря, і ми можемо ним користуватися. Але це дуже дорого. Перед кожним постачанням треба прораховувати, щоб зрозуміти, чи варто це робити», — говорить генеральний директор Інгулецького ГЗК Олександр Герасимчук.

Ще однією проблемою є доступ до електроенергії.

«Ми отримуємо електроенергію з вугільних електростанцій у регіоні. Наразі нам вистачає електроенергії, але ми не можемо збільшити виробництво», — каже пан Герасимчук.

Третьою проблемою є запчастини. Раніше підприємство отримувало запчастини для ремонту вантажівок та обладнання з росії та білорусі. Зараз ці країни є ворогами України.

«Я маю цілий автопарк вантажівок, що потребують запчастин. Після 2014 року (коли росія анексувала Крим) ми перестали імпортувати запчастини з росії. Натомість ми почали виробляти їх у Краматорську. Але наразі завод у Краматорську теж не працює, бо лінія фронту розташована дуже близько», — розповідає генеральний директор Олександр Герасимчук.

Коли Герасимчук говорить «ми», він має на увазі не лише своє підприємство. ГЗК під Кривим Рогом та металургійний комбінат у Запоріжжі підпорядковуються Метінвесту — великій групі компаній, яка належить найбагатшій людині України, донеччанину Рінату Ахметову. Метінвест також володіє маріупольським комбінатом «Азовсталь», що став всесвітньо відомим навесні 2022 року, коли український батальйон «Азов» переховувався в його підземних тунелях й кілька тижнів протистояв бомбардуванням з боку російської армії. Наразі Маріуполь та «Азовсталь» окуповані росією.

Цивільна частина виробництва Метінвесту приносить найбільший дохід. Одним з основних продуктів «Запоріжсталі» є холоднокатаний лист, що використовується в автомобілебудуванні. Проте виробництву заважають постійні артилерійські обстріли.

«Коли оголошують повітряну тривогу, ми вимикаємо всі прокатні верстати й прямуємо до бомбосховища. Кожна година простою вальців завдає комбінату величезних збитків», — говорить Олександр Скрипник. На «Запоріжсталі» він працює майстром цеху гарячої прокатки.

За словами пана Скрипника, найгірше в бомбардуваннях те, що люди до них звикають.

«Усі починають сприймати це як належне. Навіть мій 7-річний син. Він каже, що все гаразд і все було не так уже й погано. Я пишаюся ним, але звикати до цього не надто добре для нього», — додає він.

— Ви не плануєте переїжджати?

— Ні, не плануємо.

— Чому ні?

— Я вдома.